NÁBOTOVA VINICE

P?vod materiálu
Šeráková Martina
Po?adí v lekci
20

VSTUPNÍ VERŠ

Žalm 51,6 - Proti tob? samému jsem zh?ešil, spáchal jsem, co je zlé ve tvých o?ích.

LITURGICKÉ ?TENÍ

Dt 8,7-14

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. KLÍ?OVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

-**Nábot a jeho vinice:** vinice je**d?dictví po otcích**, kte?í ji dostali za Jozua jako díl zaslíbené zem? (viz Jozue 14 – 17, srv. též Ž 16,6). Toto d?dictví je viditelným sv?dectvím o podílu na zemi Bohem darované. Nábot tedy nejedná jako tvrdohlavý sedlák, který se odmítá vzdát kousku meze, ale jako ten, kdo si Božích dar? a zaslíbení cení nad královské nabídky i totalitní hrozby. Vztah víry k d?dictví, darovanému Bohem, nalézáme i ve zv?sti apoštol? (nap?. Sk 20,32 Ef 1,18 5, 5 1.Pt 1,4). Umož?uje vyjád?it, jak se nám dostává podílu na budoucnosti Kristem otev?ené, i varovat, abychom se této budoucnosti p?ed?asn? a krátkozrace nez?ekli.

-**spád p?íb?hu** poté, co Jezábel vezme Achab?v problém do svých rukou, dosv?d?uje, že královnin svévolný plán vychází bez jakýchkoliv zádrhel?. Tak jak královna v dopise rozkáže (v.9b-10) se také bez námitek a bez prodlení stane (v. 12- 14). Bezproblémová realizace svévolného plánu ukazuje zvrácenost pohanského vztahu k moci: ten, kdo je "nejvýš", si m?že d?lat co chce a nikdo mu v tom nezabrání. Takováto zvrácená moc se te? tedy*ukázala nad Izraelem* (v.7).

-**p?st** byl vyhlašován v dob? nouze, p?ed významnými událostmi a když bylo pot?eba o?istit lid od provin? ní. Jezábel zneužívá ?ád? Božího lidu – jsou jí dobré jen k tomu, aby prosadila osobní prosp?ch krále.

-**falešní sv?dkové** – nezbytnost dvou sv?dk? m?la být ochranou proti soudní k?ivd? (Nu 35,30 Dt 17,6). M? žete si s d?tmi p?ipomenout, v kterých p?íb?zích je tohoto ustanovení ješt? zneužito.

-**prorokovo kázání** zazní ve chvíli, kdy se celá záležitost zdála být p?ivedena k úsp?šnému konci. Prorok ozna?uje viníka – krále Achaba. V jeho jménu (v.8) byl zinscenován proces s Nábotem, on je tedy vrahem. P ?i vypráv?ní menším d?tem zd?razn?te, že prorok na rozdíl od jezreelských m?stských radních neml?í, ale krále kritizuje**.**

-**B?h nezasahuje uprost?ed d?je** – lidský plán a zlovolná inscenace už byly dovedeny do úsp?šného konce. Bible netvrdí, že se vše d?je za Božího ?ízení, pod Božím patronátem. ?lov?k má svobodu a prostor pro realizaci svých rozhodnutí – a také za n? nese odpov?dnost. Prorocké slovo staví ovšem i krále pod autoritu Božího soudu, odkrývá zhoubnou povahu jejich rozhodnutí, motivace i d?sledky. Co tedy prob?hlo jako úsp?

šn? realizovaný b?žný akt mocenské svévole, p?edstavuje v prorokov? pohledu t?žkou vinu. (M?žete s d?tmi vzpomínat, v kterém p?íb?hu je to podobn?, viz 2Sa 11-12)

-**slovo o zlu** – (v.21) neznamená, že Hospodin je odpov?dný za jakékoli zlo. Biblický sv?dek se však odvažuje vid?t konec Achabova rodu a Jezábel jako napln?ní Božího soudu. Král, který cht?l svou moc i osud Izraele zajistit modlá?stvím, svévolí a bezprávím, nemá budoucnost.

-**Achabova kající reakce** dosv?d?uje, že prorocké slovo soudu nerýsuje p?ed ?lov?kem nezvratitelný osud, ale zní jako varovaná a kritická výzva.

2. ÚSKALÍ TEXTU

-**Nábot by nem?l z?stat jen figurkou**, kterou nechal B?h prost? padnout. Stojí po boku jiným biblickým likvidovaným spravedlivým, jako byl Ábel (Gn 4) ?i Uriáš (2 Sa 11). Platí o nich "ješt? mluví, a? zem?el" (Žd 11,4). Nevydávají ovšem jen sv?dectví proti svým násilnickým soupe??m, mluví jejich spravedlnost, jejich zápas o v?rnost, jejich porozum?ní Boží v?ci. Na p?íb?hy takovýchto sv?dk? vrhá nové sv?tlo Ježíšovo "Blahoslavení pronásledovaní pro spravedlnost." Tento Nábot?v p?ísp?vek by nem?l kv?li všem Achabovým a Jezábeliným hanebnostem a intrikám zaniknout.

-**nezastírat Achabovu odpov?dnost**. I když ?ábelský plán, jak zni?it Nábota, pochází z hlavy Jezábel, z? stává hlavní odpov?dnost na králi. On je ru?itelem spravedlnosti a dodržování zákona Hospodinova (Dt 17,18nn). Proto také záv?r kapitoly (v.25 – 26) p?ipomíná Achabovu odpov?dnost za všechno zlé, co se b? hem jeho vlády d?lo.

- nesnažte se vylí?it**intriky Jezábel** jako n?co naprosto ojedin?lého. Její promyšlený plán na justi?ní vraždu Hospodinova spravedlivého jako by byl opsán od krále Davida, když likvidoval Uriáše Chetejského, aby definitivn? získal jeho manželku Batšebu (2Sa 11). Hr?znost jejího po?ínání je hr?znost moci, která zbožš? uje sebe sama.

3. **Metodické pokyny k obrázk?m**

K tomu, aby d?ti mohly obrázek podle zadání dokreslit, pot?ebují p?íb?h znát. Použijete ho tedy až po vypráv?ní. Obrázky vám ukážou, jak bylo vaše vypráv?ní srozumitelné. Spole?n? si je ukažte a mluvte o nich spolu – zda se d?ti shodují; kdo podle nich nese z uvedených možností nejv?tší vinu za Nábotovu smrt; dovedly by je podle toho se?adit? Tento rozhovor potom m?žete dál rozvést: o jaká p?ikázání se v p?íb?hu tedy jedná; p?ipomíná vám to n?jaké situace z naší historie a p?ítomnosti, kdo na nich nese vinu?

4. POM?CKY

- obrázek n?kterého z nevinn? odsouzených; obrázek procesu

- obrázek krále, královny, proroka

- n?které momenty z vypráv?ní (nap?. dialogy Achaba a Nátana, proces, Elijášovo kázání) lze dob?e zdramatizovat. Zkuste s d?tmi p?ipravit scéná?, nechat je vypracovat "obžalobu", "obhajobu", prorockou ?e? ur?enou Achabovi

5. MOTIVA?NÍ UVEDENÍ DO P?ÍB?HU

Otázka pro mladší školní v?k:

Ve výkladních sk?íních obchod? je mnoho lákavých hra?ek. Jak rádi byste je m?li doma! M?žete mít všechno, co se nám zalíbí? Co vám ?íkají rodi?e, když vaše velká p?ání necht?jí splnit? Je n?co d?ležit?jšího než v?ci, které bychom cht?li?

Tuto motivaci užijte zejména, když máte skupinu menších d?tí, které o závisti a dychtivosti po ne-vlastním nedokážou ješt? p?emýšlet abstraktn?.

Otázka pro starší školní v?k:

Už jste cht?li n??eho dosáhnout za každou cenu? Co to bylo? Sp?ádali jste plán, jak té v?ci dosáhnout? P?ekážel vám p?i tom n?jaký ?lov?k? Jak jste tuto p?ekážku zvládli?

Tato motivace pom?že objasnit, jak lehce se v našem pohledu stane druhý ?lov?k konkurentem, kterého nám není líto odstranit.

6. OSNOVY VYPRÁV?NÍ

a) poznámky a osnova pro mladší školní v?k:

Motivace

I. Král Achab pot?ebuje Nábotovu vinici

II. Nábot brání vydat rodové d?dictví

III. Jezábel zneužívá královskou moc

IV. Elijáš odhaluje Achabovu vinu

b) poznámky a osnova pro st?ední a starší školní v?k

I. Motivace

II. Král Achab stojí o Nábotovu vinici

III. Nábot odmítá vydat rodové d?dictví. Motiv jeho postoje – ú?ast na d?dictví.

IV. Achabovo znechucení V. Jezábel králi p?edvádí, jak "správn? pohansky" využít královské moci

VI. Inscenovaný proces: falešní sv?dkové a rozsudek nad Nábotem. P?ekážka je odstran?na

VII. Elijáš je poslán za Achabem se slovem soudu

VIII. Achabovo pokání

VYPRÁV?NÍ

I. MOTIVACE

Slyšeli jste n?kdy o honu na ?arod?jnice (film Angelika, Kladivo na ?arod?jnice) nebo o politických procesech v 50. letech? Procesy s ?arod?ji a ?arod?jkami byly vedeny proto, aby se lidé (jejich žalobci nebo i soudci) obohatili majetkem odsouzených. V procesech s politickými v?zni šlo zase o to zbavit se jinak smýšlejícího ?lov?ka. Vždycky však jistá skupina lidí cht?la odstranit nepohodlné spoluob?any, ?asto i vynuceným p?iznáním nebo na základ? falešného sv?dectví. – Není to však nic nového, takové v?ci se dály i v minulosti. A také v dob?, kdy byl izraelským králem Achab.

II. KRÁL ACHAB STOJÍ O NÁBOTOVU VINICI

Nábot Jizreelský m?l po svých p?edcích vinici vedle letního sídla sama?ského krále Achaba. Jednoho dne p?išel král za Nábotem s nabídkou, že jeho vinici odkoupí. Pozemek, na kterém vinice stála, by se Achabovi hodil pro zeliná?skou zahradu. Byl ochoten se s Nábotem pat?i?n? vyrovnat. Vym?nit ten kousek p?dy za jiný, nebo prost? pozemek za dobrou cenu koupit.

III. NÁBOT ODMÍTÁ VYDAT RODOVÉ D?DICTVÍ

Asi to taky znáte. Kamarád ?i spoluža?ka má n?co, co by se vám hodilo. Chcete to za n?co vym?nit, ale neusp?jete. On nebo ona má už své p?edstavy, jak s v?cí naloží. Vym?nit za žádnou cenu nechce. Co tedy? Jak na to má ?lov?k reagovat? M?že si ?lov?k ve své svobod? vzít, co chce? Kde je hranice naší svobody? Má pro nás Bible n?jakou sm?rovku, jak se v této situaci zachovat? (V n?jakém p?ikázání v desateru?)

Král Achab p?ichází se slušnou nabídkou. Nábot m?že na tom kousku zem? p?kn? vyd?lat. Jenže vinice je pro n?j více než jen p?da, kus zem?. Vnímá ji jako d?dictví po p?edcích a zárove? jako Boží dar. To je p?ece zem?, kterou nám dal Hospodin. A to se nevym??uje ani neprodává. Za žádnou cenu. Ani kdyby to cht?l sám král.

Je v našich d?jinách n?jaká osoba, která stála za svým p?esv?d?ením a hodnotami i za cenu smrti?

IV. ACHABOVO ZNECHUCENÍ A JEZÁBELIN PLÁN NA ZÍSKÁNÍ NÁBOTOVY VINICE

Král Achab nepochodil. P?išel dom? a nebyla s ním ?e?. Takové plány s tím pozemkem m?l! Ani jíst mu nechutnalo. Všimla si toho jeho manželka Jezábel a za?ala vyzvídat, co se stalo. Král Achab se jí se svým neúsp?chem a znechucením sv??il. Co byste ud?lali na jejím míst?? Víte, jak ?lov?ka ut?šit, co ?íct?

Jezábel vzala celou v?c do svých rukou. Copak nejsi král? Tob? že bude n?kdo odporovat? Jen to nech na mn?, já ti k tomu pozemku dopom?žu. Král Achab nic nenamítal a nechal Jezábel volné pole p?sobnosti. A ta za?ala rychle jednat.

Slyšeli jste n?kdy p?ísloví – ú?el sv?tí prost?edky? Co to znamená? Jezábel se p?esn? tímhle ?ídila. Bylo jí jedno, jakým zp?sobem to bude, hlavn? když dostane, co chce. Jménem svého manžela poslala dopisy p?edstavitel?m m?sta, aby vyhlásili p?st. Pak aby na Nábota nastr?ili dva ni?emníky, kte?í proti n?mu

vynesou k?ivé sv?dectví o jeho bezbožném chování v dob? p?stu.

Víte, pro? m?li být ni?emníci dva?

V. ZINSCENOVANÝ PROCES S NÁBOTEM A JEHO SMRT

Jak Jezábel jménem manžela rozkázala, tak se také stalo. Nábot byl k?iv? na??en, falešnými sv?dky usv?d?en a odsouzen k smrti ukamenováním! Vše šlo hladce, nikdo nic nenamítal, nikdo neprotestoval. Netrvalo dlouho a Nábot byl po smrti.

Bylo to v po?ádku, že se Nábota nikdo nezastal? Mají se plnit všechny p?íkazy mocných, by? byly jakékoliv? Omlouvá r?ení: rozkaz je rozkaz? Mohou ti, co mají moc, všechno, nebo i pro n? platí n?jaká pravidla?

VI. PROROK ELIJÁŠ P?INÁŠÍ ACHABOVI SLOVA SOUDU

Když už se zdá, že je na vše pozd? – Nábot je mrtev a Achab dostal, po ?em toužil – p?ichází ke králi prorok Elijáš se slovem soudu. „Toto praví Hospodin: Zavraždil jsi a te? si zabíráš.“ Prorok odkrývá zhoubnou povahu ?inu, ukazuje na mocenskou svévoli a p?edpovídá, že takovéto jednání nemá budoucnost a vede do záhuby – smrti.

Nem?l B?h poslat proroka d?ív? Nem?l vstoupit do p?íb?hu už p?edtím a Nábota zachránit? B?h není loutká? a lidé jeho loutky. B?h nechává ?lov?ku svobodu v jednání. P?ikázáními ho sm?ruje, jak se rozhodnout, a vede ho k odpov?dnosti za jeho ?iny.

Prorok Eliáš neml?í k tomu, co se stalo. Nebojí se ?íci pravdu do o?í ani králi. Staví Achaba pod sv ?tlo Božích zákon?. I když ten zr?dný plán vyšel, i když to prošlo snadno a t?eba i v tajnosti, na hr?znosti mu nic neubírá.

Sv?dectví t?ch, co zem?eli ve v?ci pravých hodnot, stojí proti jejich násilník?m. Stávají se ostatním p?íkladem. (Ábel, Hus, Palach)

VII. ACHABOVO POKÁNÍ

Myslíte, že se lidé mohou napravit? Už se vám stalo, že jste vyvedli n?co nep?kného a n?kdo na to poukázal? Nechalo vás to chladnými, nebo se ve vás hnulo sv?domí? Nezm?nilo to pak následn? vaše chování?

Král Achab byl postaven p?ed pravdu o sob? a o ?inu, ke kterému zavdal podn?t. Zhrozil se toho, co ud?lal, a uv?domil si svou vinu. Ta ho vedla ke zm?n? jeho života – k pokání. Achab si zm?nou svého chování Boha op?t získal na svou stranu a ten ho zlého konce ušet?il.

Myslíte si, že jsou také lidé bez viny, nebo každý má za? se kát? Znáte i n?jakou jinou biblickou osobu, která také použila intrik, aby získala, co pat?ilo sousedovi, i za cenu jeho smrti a kterou pak také prorokovo slovo p?ivedlo k pokání? Prorocké slovo soudu nerýsuje nezvratitelný osud. Zní jako varování a záleží jen na ?lov?ku, jestli se varování naplní, nebo ne.

MODLITBA

Pane Bože, p?iznáváme, že v našem srdci se ob?as objeví touha po v?cech, které pat?í n?komu jinému. N? kdy dokonce vymýšlíme plány, jak toho dosáhnout. Ty sám vidíš do našich srdcí, ?teš naše myšlenky a víš, že mnohdy nejsou zrovna ?isté. Prosíme t?, ochra?uj nás, abychom se nikdy nesnížili ke špatnostem, ctili majetek, svobodu a životy druhých. Nech? pamatujeme na tvá p?ikázání a rozhodujeme se podle nich. A kdybychom na své cest? selhali, dej Pane, a? nás tvé Slovo vede k náprav?. Amen

7. PODN?TY PRO ROZHOVOR

- byl Nábot tvrdohlavý sedlák? Nem?l se zachovat chyt?e a výhodn? zpen?žit sv?j pozemek? Víte, co bylo motivem jeho neústupnosti?

- srovnejte p?íb?h s Ježíšovým podobenstvím o zlých vina?ích: Jak dopadl Nábot? Komu je podobný Achab?

- víte, že zelenina není ve SZ v?bec p?íkladem "zdravé výživy"? (Najd?te si Nu 11, 5 – zde stojí zelenina v protikladu k man?)

- napadlo vás, že tento p?íb?h úzce souvisí s 9.p?ikázáním?

- zkuste s d?tmi p?ijít na to, která p?ikázání Achab a Jezábel porušili

- víte, ?emu se ?íká inscenovaný proces?Znáte jména ob?tí inscenovaných proces? z naší nedávné národní historie?

- mohli si vykonavatelé soudu s Nábotem uklidnit sv?domí tím, že jednají na rozkaz krále?

- m?lo násilí b?hem tzv. združstev?ování vesnice n?jaké podobné rysy s p?ístupem Jezábel a Achaba?

- nep?išel prorok pozd?? Nem?l zasáhnout spíš b?hem procesu?

- má cenu p?ipomínat projevy bezpráví, když už jeho ob?tem nem?žeme pomoci?

- víte o n?kom ze svého okolí, komu bylo uk?ivd?no a koho se nikdo nezastal?

- d?jí se takové v?ci okolo vás, ve škole a pod. – nebo je to jen záležitost "vysoké politiky"?

Odkaz na pracovní list
20 Nábotova vinice
20 Nábotova vinice - st
Odkaz na píse?
Svítá novej den (SV316)
Odpus?, že dnes tak jako v?era
M?j Pán všechny svolá ráno, až se rozední
B?h je záštita má (SV23)
Ó Pane m?j, nenech mne být
H?ichy tvý t? jednou doženou
Sem pohle?, Bože, z nebes svých (EZ418)
Cílová skupina
Mladší školní
Starší školní
Katechetické cykly

Pozvání na cestu Starý zákon 2
Biblický odkaz (kat)
1 Královská 21,1–29